

VI. ПРОБЛЕМИ МІЖМОВНОЇ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ: ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

УДК 373,5.016:811.161.1 (=161.2)

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ В 10-МУ КЛАСІ У ШКОЛАХ З УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ НАВЧАННЯ

Надія Баландіна

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка,
кафедра загального і слов'янського мовознавства та журналістики,
вул. Остроградського, 2, 36000 Полтава, Україна
тел.: (0532) 56 23 13*

У статті викладено концепцію методичного посібника, мета якого – сприяти оптимізації навчання стилістики російської мови за підручником для 10-го класу в школах з українською мовою навчання, одним із співавторів якого є автор цієї статті. Ідеться насамперед про особливості функціональних стилів, зокрема розділу стилістики.

Ключові слова: російська мова, стилістика, основні поняття стилістики, методика викладання стилістики, посібник.

Метою цієї розвідки є висвітлення концепції методичного посібника до підручника „Русский язык: Стилистика: 10 класс”, який тепер перебуває у друці [1], а завданням – пояснити особливості викладання російської мови в 10-му класі в школах з українською мовою навчання. Підручник для 10-го класу принципово відрізняється від підручників для 5–10-х класів, оскільки має додаткову назву – стилістика, але при цьому не применшує програмних цілей та завдань навчання російської мови, а, навпаки, підкреслює функціональну суть мови і відкриває ширші можливості для застосування набутих знань в основній школі. Подання стилістики як органічного складника предмета „Російська мова” й закономірного його продовження допоможе учням піднятися на вищий щабель опанування усним і писемним мовленням. Неважко здогадатися, що шлях цей і для учнів, і для вчителів буде непростим. В українській шкільній дидактиці стосовно російської мови робиться це вперше, хоча на ґрунті української мови така спроба вже була реалізована в гімназіях гуманітарного профілю М.І. Пентилюк [4]. У Росії стилістику і культуру мовлення вивчають, але значно більше уваги приділяють повторенню матеріалу з мови як головного на єдиному державному екзамені [3].

Стилiстика у школі, поза всяким сумнівом, – предмет не стільки новий, скільки особливий, тому викладання його має бути особливим – перш за все спрямованим на прищеплення гарного мовного смаку. Для реалізації цього завдання і сам викладач повинен володіти розвиненим естетичним смаком, сформованим на творах великих майстрів слова – загальнолюдських і національних. Аби допомогти на цьому шляху учителям, виникла ідея написання методичних рекомендацій до зазначеного підручника. У посібнику буде подано: програму для 10-го класу (актуальна частина загальної програми з російської мови для 5–12-х класів [2]), рекомендації до кожного з функціональних стилів – розмовного, офіційно-ділового,

наукового, публіцистичного, художнього – й орієнтовне планування. Додаток включатиме календарне планування, навчальні тексти і контрольні тести (проміжні й підсумкові).

Стилістика – надзвичайно тонка галузь знань, яка перебуває на межі науки й мистецтва. Її рецепти, що годяться для одного стилю, не можна застосовувати для іншого. Природно, що ті види граматики-правописної роботи, які широко практикувалися в основній школі, відступають на другий план. Тепер має переважати робота, пов'язана з аналізом тексту, його відповідністю мовній ситуації, стилістичною доцільністю мовних одиниць, добром стилістично маркованих синонімів і, природно, продукування учнями власного, авторського, тексту. Значну роль тут відіграє вміння знайти свої та чужі стилістичні й мовленнєві помилки, удосконалити сказане або написане. Стилістична грамотність дається важче. Для її забезпечення потрібна систематична і послідовна робота з поглибленого вивчення функціональних стилів, але водночас у старшій школі необхідне повторення – в одних класах у більшому обсязі, в інших – у меншому. У загальноосвітніх навчальних закладах з українською мовою навчання повторювати матеріал потрібно, але паралельно з вивченням фонетичних, лексичних і граматичних особливостей кожного із стилів. Власне, стильові риси відіграли в підручнику структуротвірну роль і стали підґрунтям подання навчального матеріалу. Вивчення всіх стилів побудовано так, щоб учні постійно зверталися до лінгвістичних понять і категорій, насамперед лексичних і граматичних. Так, процес входження в розмовний стиль дає можливість повторити фонетику, лексикологію і граматику. За схожим принципом подано матеріал з інших стилів. Це сприяє не лише систематичному повторенню, а й установленню зв'язку між мовними рівнями і стилістикою. Звичайно, проводиться і робота з орфографії та пунктуації: в одних випадках — у формі виписок, в інших — у формі коментування, пояснення орфограм і пунктограм, угруповання прикладів за певними правилами правопису і т. ін. Повторення фонетики, лексикології і граматики за браком часу не має займати цілий урок. Лінгвістичний розбір, якщо й робити, то не захоплюватися ним і при нагоді пов'язувати характеристику морфем, слів, слівослов або речень з їхнім функціональним навантаженням.

Значна увага приділена роботі з текстом. За кожним із них стоять різні плани – мовний, мовленнєвий, соціокультурний і прагматичний, рівень інтеграції яких на уроках мови все ще перебуває в незадовільному стані. Таким чином, текст може стати не формальними, а природним засобом навчання мови, джерелом формування тематично маркованих навчальних ситуацій, на ґрунті яких відбуватиметься активізація мовленнєвої діяльності, особливо її поведінкового та психологічного моментів – усього того, що сприяє формуванню комунікативної компетенції особистості. Перевагою цього підручника є тематично-блокове подання текстів, основу якого складають десять стандартних блоків („Я, сім'я, друзі”, „Людина”, „Життя суспільства”, „Робота” і т. ін.) з подальшим їх поділом на підтеми. Наприклад, тема „Я, сім'я, друзя” включає тексти з підтем „Можно ли не любить детей?”, „Ребячий мир на взрослый не похож”, „Кому пове́м печаль мою?..”, „Чего не зрят равнодушные очи”. На текстовому матеріалі школярі вчать аналізувати ідейно-тематичний зміст твору, його композицію, використані в ньому мовні засоби, авторське ставлення до зображуваного. Форма роботи з текстом значною мірою є повторенням того, що було вивчено в попередніх класах, проте зміст її істотно збагачено, зокрема стилістичним аналізом. Робота ця, якщо мати на

увазі її форму, є нічим іншим, як роботою з розвитку мовлення і слугує якіснішому й осмисленому засвоєнню текстового матеріалу, насамперед літературного, готує учнів до продукування власних висловлювань. Сприйняття тексту може відбуватися у формі читання або слухання; останнє, у свою чергу, можна ускладнювати інсценуванням і тим самим оживляти, надаючи присмаку реального спілкування. Приділяючи увагу різним типам мовлення – опису, розповіді і роздуму, зроблено акцент на риторичному аспектові проблеми: формуванні вміння впливати на співрозмовника, досягати поставленої мети завдяки доречному слововживанню.

Мовний матеріал зі стилістики істотно збагачено: розширено проблематику, включено складніші дидактичні завдання, мовні явища розглянуто під функціональним кутом зору і з увагою на ступінь експресивного забарвлення. На відміну від фонетики, лексикології і граматики стилістика вивчає одиниці вказаних рівнів з погляду їхні виражальних можливостей. Увагу приділено всім стилям, починаючи з розмовного і закінчуючи художнім. Перевага не надається жодному із стилів – соціально значущими і практично потрібними є всі стилі. Оволодіти гарними розмовним стилем не менш важко, ніж книжними стилями. Виняткової ваги набуває не тільки ознайомлення зі стилістичним розмаїттям текстів і їхніми жанровими різновидами, а й практичні навички їх аналізу. Найповніше представлений в підручнику художній стиль. У підрозділах з розвитку мовлення подано багатий текстовий матеріал: це, як правило, найкращі зразки російської й перекладної літератури, які при правильному використанні слугуватимуть підґрунтям для збагачення мовлення учнів, розвитку їхніх творчих здібностей. До того ж, опанування змістом художнього твору через його мовну форму дасть змогу учням з максимальним ефектом зрозуміти роль мови у формуванні етичних, естетичних цінностей і таким чином позитивно вплине на формування особистості учнів. І нарешті, художній стиль, мова художньої літератури – це своєрідний зразок використання слова, побудови словосполучень, речень, тексту, що служить першоосновою для опанування інших стилів. Відомо, що в мові художньої літератури використовуються елементи різних функціональних стилів.

При вивченні художнього стилю максимально реалізується зв'язок з курсом „Зарубіжна література”, причому відразу за кількома напрямками, головними з яких є робота з текстом, образотворчими засобами, усілякими трансформаціями тексту й відтворення його змісту як в усній, так і в письмовій формах. Усе це сприяє самовираженню і літературній творчості учнів, формуванню їхніх риторичних умінь. Значну увагу приділено увагу російсько-українським мовним зв'язкам, зіставленню мовних явищ, перекладу з української мови на російську. При дефіциті годин з російської мови цілком логічно спиратися на деякі універсальні положення, перш за все категоріальні, засвоєні на ґрунті української мови. Для дидактичного матеріалу обрано найяскравіші, частотні й типові мовні явища, що мають актуальний потенціал практичного застосування. Навчальні тексти є багатим матеріалом і для інших міжпредметних зв'язків – із суспільствознавством, історією, географією, природознавством, образотворчим мистецтвом та ін.

Прилучення до російської культури традиційно відбувається у зв'язку з українською. Наприклад, підручник розпочинається матеріалом про взаємозв'язок російської і української мов, про явище білінгвізму, властиве багатьом українцям. Певне дидактичне навантаження виконують і коментарі історичного, літературного і культурного характеру: про представників російської культури (письменників,

художників, скульпторів), творча діяльність і життєвий шлях яких пов'язаний з Україною. У десятому класі йдеться про письменників А. Аверченка, Я. Парандовського, Дж. Конрада, Дм. Кедріна, художника Л. Жемчужникова, скульптора І. Мартоса.

Прийоми, методи та форми роботи визначаються вказаними у програмі завданнями курсу і його змістом. У старшій школі зростає роль різних видів самостійної роботи, таких, як складання плану, тез, конспекту, написання реферату, доповіді, анотації, цілеспрямовані виписки, аналітичне повідомлення на основі самостійного вивчення тексту (за планом, запропонованим учителем, а потім за власним планом), творчі роботи в жанрі есе, оповідання і т. ін. Організуються спостереження за мовленням співрозмовників, друзів тощо.

Оскільки запропонований підручник зорієнтований в основному на роботу з текстом, завдання (незалежно від теми, яку вивчають в цей час) мають, як правило, комплексний характер, тобто разом із засвоєнням матеріалу з певної теми учні можуть аналізувати стилеві особливості тексту, його виражально-зображальні засоби, а також те, що, здавалося б, далеке від стилістики, наприклад, пунктуацію, але з боку її стилістичної ролі. Практична частина підсумкового повторення може проводитися не в кінці навчального року, а періодично. Для цього в підручнику існують спеціальні параграфи „Подводим итоги”, матеріал яких призначено насамперед для перевірки знань і умінь з читання, слухання, говоріння і письма.

Як приклад наведемо методичні рекомендації з розділу „Російська мова і стилістика. Основні поняття стилістики”. Важливо, щоб, розпочинаючи роботу зі стилістики, учні усвідомили зв'язок стилістики з предметом „Російська мова”, а саме: це предмети різні, але невіддільні один від одного. Стилiстика співвідноситься з усіма розділами мовознавства – фонетикою, лексикологією, граматиною, а точніше – вивчає особливості використання одиниць мови (звуків, морфем, слів, словосполучень, речень) у різних стилях мови. Таким чином формується розуміння того, що предмет вивчення і стилістики, і мовознавства той самий – мовні одиниці і категорії, від звуків до текстів. Але якщо в основній школі вивчення одиниць мови мало більш граматичний характер, то в старших класах увагу приділяють функціональному потенціалу, розпізнаванню ступеня експресивності й доречності мовного вибору, який, у свою чергу, залежить від ситуації спілкування. Учити розпізнавати смислові й експресивні відтінки значення мовних одиниць, правильно обирати їх і цим розвивати чуття мови – це і є основне завдання в навчанні стилістики.

Вступ у стилістику здійснюють за допомогою таблиці (заняття 2, 3), яка одночасно демонструє і перспективу вивчення цього предмета в старших класах. Систематизація і поглиблення знань про функціональні стилі відбувається в десятому класі, а стилістичні можливості виражальних засобів мови – звуків, морфем, слів і фразеологізмів, словосполучень і речень – в одинадцятому. Тут же зроблено акцент на лексичному значенні слова *стиль* і похідних від нього слів як філологічних термінів: *стиль языка і речи, наука стилистика, стилистический анализ, стилевые черты, стилизация произведения*, а також особливостях його вживання в інших сферах: *стиль одежды, поведения; ретростиль, стилизация под старину*.

Глибшому усвідомленню суті предмета допомагає також рубрика „Знаете ли вы?” і висловлювання В.В. Виноградова: „Стилiстика є своєрідною вершиною

дослідження мови, теоретичною основою розвитку мовної культури”. Цитування думок видатних учених у старшій школі стає в підручнику систематичним, що дає змогу не лише ознайомити учнів з іменами (це робилося і в основній школі), але й привчає до сприйняття і розуміння смислу складніших жанрів наукового стилю – статей, монографій, доповідей, формує вміння знаходити в них потрібне і робити виписки, складати тези, писати реферати, міркувати і т. ін.

Завдання практичної частини цього блоку – показати, що стилістика розпочинається там, де є можливість вибору, а вибір цей має бути доречним. Тут відбувається активізація мотиваційного складника: знання стилістики дає змогу не лише правильно й ефективно висловити думку, але й оцінити спосіб її вираження іншими. Допоможуть у цьому вправи на зразок:

Вправа 1. Укажіть, какой из данных текстов не соответствует обстановке речи. Свой ответ обоснуйте. Насколько важна уместность для успешного общения?

1. *Внимание! Автобус Одесса – Надлиманское отменяется из-за неисправности. (Объявление диктора).*

2. – *Слыхали? В Надлиманское не едем.*

– *Почему?*

– *Мотор барахлит.*

– *Как же теперь добраться? (Из разговора попутчиков).*

3. *Граждане! Вы не поедете автобусом Одесса – Надлиманское! Почему? Да мотор барахлит! Вот! (Объявление диктора).*

Наступна вправа наочно показує, що стилістика розпочинається там, де є можливість вибору, і досягнення мети спілкування залежить від вміння робити цей вибір:

Вправа 1. Рассмотрите постепенную обработку слов в одной строке В.В. Маяковским. Поэт остановился на последнем варианте. Обоснуйте правильность его выбора или опровергните его.

1) *наши дни к веселью мало оборудованы;*

2) *наши дни под радость мало оборудованы;*

3) *наши дни под счастье мало оборудованы;*

4) *наша жизнь к веселью мало оборудована;*

5) *наша жизнь под радость мало оборудована;*

6) *наша жизнь под счастье мало оборудована;*

7) *для веселый планета наша мало оборудована;*

8) *для веселостей планета наша мало оборудована;*

9) *не особенно планета наша для веселый оборудована;*

10) *не особенно планета наша для веселья оборудована;*

11) *планетишка наша к удовольствиям не очень оборудована;*

12) *для веселия планета наша мало оборудована.*

Такі вправи формують основу для повторення поняття *мовна ситуація*, схема якої міститься в Теорії Б. Тут є також таблиця стилістичних варіантів мовних одиниць з усіх рівнів – від фонетичного до синтаксичного. Таким чином відбувається усвідомлення того, що ці одиниці залежно від ситуації використовують не ізольовано, а в контекстах, де надзвичайно важлива не лише цільова установка, а й мовна форма, ставлення до якої, особливо в художніх текстах, має бути зразковим, по-справжньому майстерним. Як доказ можна залучити матеріал вправи, де подано

тексти однієї тематики, але різних стилів. За допомогою засвоєних на цьому уроці знань, сформованих умінь і повторення можна підвести підсумок уроку, акцентуючи увагу на необхідності ретельного вибору, залежного від ситуації і мети спілкування.

Нове поняття, з яким знайомляться учні-десятикласники, – це *книжні стилі*. Його введення доцільне з кількох причин: по-перше, трапляється нагода повторити форми мовлення (усну і писемну) й усвідомити їхню роль у формуванні стилів; по-друге, систематизувати знання про функціональні стилі і основні жанри; по-третє, відзначити специфіку розмовного стилю в зіставленні з книжними – сформованими на книжній основі. Запропонована в Теорії В таблиця класифікації стилів (розмовного, з одного боку, і книжних (офіційно-діловий, науковий, публіцистичний і художній, з іншого) дасть змогу знову ж таки накреслити перспективу і визначити порядок вивчення мовного матеріалу в 10-му класі.

Зміст роботи зі стилістики передбачає не лише засвоєння сукупності теоретичних положень про стилі російської мови, їхні ознаки, сфери вживання, але й формування умінь розпізнавати нейтральні й стилістично забарвлені мовні засоби, передовсім лексичні, а також опанувати стилістично диференційоване зв'язне мовлення. Стилістичне забарвлення – це здатність мовної одиниці виражати додаткову інформацію: оцінну, експресивну і функціонально-стилістичну. Воно властиве одиницям усіх мовних рівнів, але насамперед лексичному, тому в підручнику поняття *стилістичного забарвлення* показано на прикладі лексики – урочистої, нейтральної і зниженої, що умовно позначено знаками +, 0 і – : *десница* (поетичне), *рука* (нейтральне), *пятерня* (просторічне). Такий прийом дає змогу також поглибити знання про синонімію, зокрема стилістичні синоніми. Цей аспект дуже важливий у викладанні мови, оскільки учні вчать вживати синоніми в мовленні, розпізнавати їхні значеннєві відтінки та стилістичне забарвлення. Саме тут знання стилістики стають у пригоді для культури мовлення – системи навичок точно, логічно, правильно виражати свої думки, почуття і бажання.

Для формування умінь рецептивного типу запропоновано вправи з таблицями. Наприклад, подана нижче вправа вчить розпізнавати забарвлення мовних знаків, що несуть функціонально-стилістичну інформацію:

Вправа 1. Наличие либо отсутствие у слов стилистической окраски предопределяет их употребление в определённом стиле. Прокомментируйте данную таблицу.

Нейтральное слово	Научный стиль	Официально-деловой	Публицистический	Художественный	Разговорный
<i>сообщить</i>	–	<i>уведомить</i>	<i>информировать</i>	–	–
<i>просить</i>	–	<i>ходатайствовать</i>	–	<i>взывать</i>	<i>клянчить</i>
<i>преступление</i>	–	<i>правонарушение</i>	–	<i>злodeяние</i>	<i>криминал</i>
<i>спор</i>	<i>полемика</i>	–	–	–	<i>сражение</i>

У загальноосвітніх навчальних закладах з українською мовою навчання на уроках російської мови методично доцільно принагідно проводити паралелі з українською мовою і вказувати на спільні риси (в підручнику це зроблено за допомогою рубрики „Сравните!”, але ще важливіше з метою запобігання інтерференції послідовно показувати диференційні риси, адже зіставлення – один з основних методичних прийомів, і в стилістиці зокрема. Трапляється, що при схожих лексичних значеннях слова наділені різним стилістичним потенціалом, наприклад – *очи* (укр. – нейтральне) і *очи* (рос. – поетичне). Переконатися в цьому допоможуть

словники, які мають стати обов'язковим атрибутом уроку, особливо словники синонімів. Так, за допомогою словника можна ознайомити із системою стилістичних позначок – скороченим позначенням у словнику стилістичного забарвлення слова, а таблиця з Теорії Б (заняття 4, 5) допоможе продемонструвати системне угруповання цих позначок, зокрема, позначки, що маркують лексику і фразеологію з погляду: а) усного мовлення, б) писемного мовлення, в) емоційно-експресивного забарвлення. Важливо зазначити, що стилістичні позначки, як і сама мова, – явище не статичне, а динамічне. Показати цю мінливість можна за допомогою вправи на зразок:

Вправа 1. *В первом издании „Словаря русского языка” (1949) С.И. Ожегова слово телевизор сопровождалось пометой спец., то есть „специальное”. „Помета (спец.), – указывал составитель словаря, – обозначает принадлежность слова к определённому кругу профессионального (научного, технического и т. п.) употребления”. В последующих изданиях словаря эта помета была устранена. Как вы думаете, почему?*

Таким чином, на цьому етапі удосконалюються рецептивні стилістичні уміння і навички, зокрема: 1) спочатку відбувається розпізнавання стилістично забарвлених одиниць (ізолювано і в контексті), 2) потім установлення стилістичного забарвлення (оцінного, експресивного, функціонально-стильового) і сфери вживання. Формування продуктивних умінь здійснюють у такій послідовності: 1) спочатку формують уміння добирати одиниці з урахуванням поставленої мети і ситуації спілкування; 2) потім вводять дібрані одиниці у власні тексти. Звичайно, і в першому, і в другому випадках передбачено редагування – виявлення помилок, удосконалення написаного.

Перед учителем стоїть завдання показати не лише невичерпне багатство мови, але й домогтися від учнів активного оволодіння грамотним усним і писемним мовленням. Дотримання орфографічних і пунктуаційних правил ще не гарантує грамотного мовлення. Грамотність мовлення, його культура даються важче. Аби впоратися з цим завданням, учитель повинен знати типові помилки своїх учнів, причини їх появи, що врешті-решт дасть змогу організувати роботу щодо їх попередження й усунення. У підручнику, крім правописних помилок, свідомо не диференційовано інших різновидів, а розглянуто в одному блоці з умовною назвою *мовні і стилістичні помилки*. Звичайно, йдеться про досить неоднорідні явища, наприклад: перенесення розмовних слів у книжні стилі і, навпаки, книжних слів у розмовний стиль, квітизм або примітивність побудови речень, змішування стильових рис рідної мови і російської і т. ін. У зв'язку з цим перед учителем стоїть завдання в основному практичного спрямування: вказати на такі помилки, навчити учнів самостійно їх знаходити (у себе та в інших), усувати й попереджати. На першому занятті проводиться лише пропедевтична робота, наприклад, щодо уживання паронімів, яка продовжується практично на всіх наступних заняттях. Робота над помилками стосується не лише вдосконалення учня як особистості мовної, але й особистості комунікативної, яка, недбало ставлячись до власної мови і допускаючи помилки, зазіхає на час своїх співрозмовників, і не лише час – безграмотна мова, щонайменше може викликати сміх, а найбільше – комунікативну невдачу і навіть конфлікт. Усвідомленню цього сприятимуть вправи з редагування стилістичних і мовленнєвих помилок і підсумкова вправа, напр.:

Вправа 1. *Обоснуйте справедливость высказанного мнения.*

А. Ошибки бывают полезными лишь тем, что веселят читателя (Карел

Чапек).

Б. Добросовестность должна быть во всём, и прежде всего в писани. Терпеть не могу небрежности. Кто может быть хуже тех, кто пишет кое-как? (Н. Лесков).

Отже, основна мета курсу російської мови в десятому класі загальноосвітніх навчальних закладів зводиться до систематизації й поглиблення знань з функціональних стилів, формування вмінь правильно й точно обирати мовні засоби для створення власних висловлювань та навичок стилістичної правки (редагування). При поглибленому вивченні стилів, зокрема мовних ознак, відбувається повторення й систематизація знань та вмінь з фонетики, лексикології, граматики і правопису. Вказана мета продиктована головним методологічним принципом навчання – комунікативністю, завдяки якому мову вивчають не тільки як предмет пізнання, а й як засіб спілкування.

1. *Баландина Н.Ф., Дегтярева К.В.* Русский язык: Стилистика: 10 класс. – К.: Грамота (у друці).
2. *Баландина Н.Ф., Дегтярева К.В., Лебедеко С.О.* Російська мова: Програма для 5–12 класів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання / За ред. Н.Ф. Баландіної. – Чернівці: Видавничий дім „Букрек”, 2005. – 132 с.
3. *Власенков А.И., Рыбченкова Л.М.* Русский язык: Грамматика. Текст. Стили речи: 10–11 кл. – М.: Просвещение, 2007. – 384 с.
4. *Пентиллюк М.І.* Культура мови і стилістика: Пробний підручник для гімназій гуманітарного профілю. – К.: Вежа, 1994. – 240 с.

PECULIARITIES OF THE RUSSIAN LANGUAGE TEACHING IN THE 10 FORM AT SCHOOLS WITH UKRAINIAN AS A MAIN LANGUAGE

Nadia Balandina

*V.Korolenko Poltava National Pedagogical University,
Department of General and Slavic Linguistic,
2, Ostrogradsky St., 36000 Poltava, Ukraine
phone: (0532) 56 23 13*

The article represents a conception of the teacher edition which aim is optimizing a process of teaching stylistics of the Russian language by means of the textbook for 10th form at schools with the Ukrainian language of teaching, one of the co-authors of which is the author of the given article. It deals first with the peculiarities of teaching of the functional styles, particularly the part dedicated to the basic notions of stylistics.

Key words: the Russian language, stylistics, the main notions of stylistics, methods of teaching stylistics, textbook.

**ОСОБЕННОСТИ ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В 10-М
КЛАССЕ В ШКОЛАХ С УКРАИНСКИМ ЯЗЫКОМ ОБУЧЕНИЯ**

Надежда Баландина

*Полтавский национальный педагогический университет имени В.Г. Короленко,
кафедра общего и славянского языкознания и журналистики,
ул. Остроградского, 2, 36000 Полтава, Украина
тел.: (0532) 56 23 13*

В статье изложена концепция методического пособия, цель которого – содействовать оптимизации обучения стилистики русского языка за пособием для 10-го класса в школах с украинским языком обучения, одним из соавторов которого есть автор этой статьи. Речь идёт прежде всего об особенностях функциональных стилей, в частности из раздела об основных понятиях стилистики.

Ключевые слова: русский язык, стилистика, основные понятия стилистики, методика преподавания стилистики, пособие.

Стаття надійшла до редколегії 10.02.2010

Прийнято до друку 12.04.2010